

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՂՈՑ»

Posted on June 24, 2016 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Դուկո. Հրայր Ճեպեճեան, Նիկոսիա, 23 Յունիս 2016

«Ուրբաթ Օրերը Աշխատանքը Կը Դանդաղի»

Պուլենոս Այրես, Արժանաբան: Մայիս 2016: Իջեւանած պանդոկիս ճաշարանին մէջ մէկ կողմէ կը նախաճաշեմ, միւս կողմէ, համակարգիչին ետեւ նստած, կը փորձեմ քայլ պահել իրենց հերթը սպասող շատ մը գործերուս հետ: Այդ կացութեանս մէջ չանդրադարձայ, որ տարեց մարդ մը մօտեցաւ ինծի եւ սպաներէն հետս գրուցեց, թէեւ չհասկցայ իր ըսածը, բայց ուզեցի իր ժպտուն, բարեկամական ու հաղորդական դէմքին ընթացք տալ: Հարցուցի, եթէ անգլերէն գիտեր, փորձեց իր միտքը եւ ըսելիքը պարզել: «Այսօր Ուրբաթ է, շաբաթավերջը կը սկսի, աշխատանքը ընդհանրապէս կը սկսի դանդաղի»: Եթէ դէմքին վրայ կար ժպիտ մը, բայց նաեւ ան շահեցաւ իմ բարեկամութիւնս: Վերջապէս, կը փորձեր քաջալերել զիս, որպէսզի քիչ մը նուազեցնեմ իմ աշխատանքային հեւքս եւ երեւի շաբաթավերջը վայելեմ:

Արժանաբանի մէջ կայ այս բարեկամական մթնոլորտը, ընկերային կեանքի մէջ կայ մարդկային հաղորդականութիւնը, ուր դժուար չ'ըլլար բարեկամութիւն եւ յարաբերութիւն մշակելը: Ուստի, յատկանշական ու երեւի նաեւ գեղեցիկ սովորութիւններէն մէկն է, երբ մարդիկ կ'ողջագուրուին իրարու հետ իւրաքանչիւր անգամ, երբ հանդիպին, եւ նոյնիսկ երբ անձանօթներ են եւ նոր կը ծանօթանան:

Դուկո. Հրայր Ճեպեճեան, Նիկոսիա, 23 Յունիս 2016

«Ուրբաթ Օրերը Աշխատանքը Կը Դանդաղի»

Պուլենոս Այրես, Արժանաբան: Մայիս 2016: Իջեւանած պանդոկիս ճաշարանին մէջ մէկ կողմէ կը նախաճաշեմ, միւս կողմէ, համակարգիչին ետեւ նստած, կը փորձեմ քայլ պահել իրենց հերթը սպասող շատ մը գործերուս հետ: Այդ կացութեանս մէջ չանդրադարձայ, որ տարեց մարդ մը մօտեցաւ ինծի եւ սպաներէն հետս գրուցեց, թէեւ չհասկցայ իր ըսածը, բայց ուզեցի իր ժպտուն, բարեկամական ու հաղորդական դէմքին ընթացք տալ: Հարցուցի, եթէ անգլերէն գիտեր, փորձեց իր միտքը եւ ըսելիքը պարզել: «Այսօր Ուրբաթ է, շաբաթավերջը կը սկսի, աշխատանքը ընդհանրապէս կը սկսի դանդաղի»: Եթէ դէմքին վրայ կար ժպիտ մը, բայց նաեւ ան շահեցաւ իմ բարեկամութիւնս: Վերջապէս, կը փորձեր քաջալերել զիս, որպէսզի քիչ մը նուազեցնեմ իմ աշխատանքային հեւքս եւ երեւի շաբաթավերջը վայելեմ:

Արժանաբանի մէջ կայ այս բարեկամական մթնոլորտը, ընկերային կեանքի մէջ կայ մարդկային հաղորդականութիւնը, ուր դժուար չ'ըլլար բարեկամութիւն եւ յարաբերութիւն մշակելը: Ուստի, յատկանշական ու երեւի նաեւ գեղեցիկ սովորութիւններէն մէկն է, երբ մարդիկ կ'ողջագուրուին իրարու հետ իւրաքանչիւր անգամ, երբ հանդիպին, եւ նոյնիսկ երբ անձանօթներ են եւ նոր կը ծանօթանան:

Եւ այս նոյն ջերմ մթնոլորտին մէջ էր, որ սկսայ մեկ-մեկ քակել հայկական իրականութիւնը Պուլենոս Այրեսի մէջ, իսկ այդ մեկուն ծանօթանալու լաւ միջոցներէն մին «Հայկական փողոց»ն է: Հոն է, որ հայկական իրականութիւններ մեկ-մեկ, իրարու մօտ եւ զիրար «հրմշտկելով» ստեղծած են պզտիկ Հայաստան մը: Թեեւ սկիզբը հոն հիմնուած են եկեղեցին եւ առաջնորդարանը, բայց շուտով անոնց կողքին սկսած է հայկական կեանքը ծաղկիլ՝ իւրաքանչիւր կրթական-մշակութային եւ ակումբային ու տակաւին հայրենակցական միութիւններու ստեղծումով: «Հայկական եկեղեցին մեզ մեկտեղեց», կ'ըսէ Խորիկ Գազանճեանը՝ խմբագիրը «Արմենիա» շաբաթաթերթին, որ ունի եօթը հարիւր բաժանորդ: Հայկական կեանքը փխրուն է, բայց եւ այնպէս ազգային ինքնութիւնը եւ գիտակցութիւնը ակներեւ են: «Հայկական հաստատութիւնները կարեւոր դեր կը կատարեն հայուն ինքնութեան պահպանումին մէջ», կը վկայէ Գիսակ Արք. Մուրատեան՝ Արժանթինի առաջնորդը:

Բայց Պուլենոս Այրեսի մէջ միայն «Հայկական փողոց»ը չէ, որ հայկականութիւն կը ներկայացնէ: Քաղաքին մէջ կան բազմաթիւ վայրեր, ուր առկայ է հայկական դրոշմը՝ խաչքար, յուշարձան, պարտեզ, հրապարակ եւ այլն: Հայրենի պետականութիւնը ունի նաեւ իր դիւանագիտական ներկայացուցչութիւնը երկրին մէջ: «Դեսպանատունը ձեր եւ բոլոր հայերուն տունն է», ըսաւ Ալեքսան Յարութիւնեան մեր հանդիպումի ընթացքին, պարզ է, որ սփիւռքի տարածքին հայը պետք ունի հայրենի «տան» այս ջերմութեան:

Արժանթին երկիր մըն է, որ ո՛չ միայն հիւրընկալած է հայերը, այլ նաեւ սիրած է զանոնք: Արդարեւ, տեղացիներուն հետ զրուցելով՝ դժուար չէ նկատել, որ բաւական բան գիտեն հայուն մասին եւ յարգանք ու հիացում կը տածեն անոր նկատմամբ: Պուլենոս Այրեսի գիրքի միջազգային ցուցահանդեսին հայկական տաղաւարը «փայլող» ներկայութիւն էր: Նոյն ցուցահանդեսին ներկայ եղանք շնորհահանդեսին չորս նոր հրատարակութիւններու, որոնց մէջ հայ գրողներ սպաներէն լեզուով կը ներկայացնեն հայկական պատմութիւնը եւ մշակոյթը, ինչ որ շատ բան կ'ըսէր գաղութին ազգային ինքնութեան եւ անոր գիտակցութեան մասին: Բայց եւ այնպէս կայ անխուսափելի լեզուի պահպանութեան ահաւոր նահանջը: Անի Մուշեան-Սարգիսեանը Ազգային առաջնորդարանի ամենօրեայ վարժարանի տնօրէնն է: «Հայերէն կը հասկնան, բայց չեն խօսիր,- մտահոգութիւն յայտնեց ան,- հայերէն դասանիւթեր դասաւանդող ուսուցիչներու կարիքը շատ մեծ է»: Արժանթինի մէջ այսօր կը գործեն եօթը հայկական վարժարաններ, որոնք ունին ավելի քան երկու հազար աշակերտներ:

Դարձեալ մեր պատմութիւնը եւ Յեղասպանութիւնն է, որ կը չարչրկէ զիս, որովհետեւ այդ պատճառով է, որ այսքան տարածուած ենք աշխարհով մեկ, ուստի պետք է միշտ պայքարինք մեր արժեքներու պահպանումին համար: Արժանթին եղած է «ներգաղթողներու» երկիր, յատկապէս՝ Պուլենոս Այրեսը: Շատ են ազգութիւնները, որոնք եկած են աշխարհի տարբեր ցամաքամասերէն, մասնաւորաբար՝ Եւրոպայէն:

Հինգ գործակիցներուս հետ նստած՝ կը զրուցեի: Հինգն ալ արմատներով Իտալիայէն են:

Հարց տուի, թե իրենց մեծ ծնողները ե՞րբ հասած են Արժանքին, բոլորին պատասխանը եղաւ՝ մօտաւորապէս հարիւր տարիներ առաջ: Չուշացաւ իմ հիմնական հարցումս՝ «Որքա՞ն իտալացի կը զգաք եւ որքա՞ն իտալերէն կը խօսիք»: Բոլորին պատասխանը եղաւ, թէ ոչ մէկ առնչուածութիւն եւ կապուածութիւն կայ իտալական ինքնութեան եւ լեզուին հետ: «Բոլորս ալ արժանքիսցի կը զգանք»: Իսկ պատճառները. ոմանք կամովին փորձած եւ մոռցած են անցեալի «հետքեր»ը, սակայն նաեւ կան կամքէ անկախ պատճառները՝ «հոսանքի»ն հետ քայլ պահելու եւ երեւի անոր դեմ թիավարելու դժուար իրականութիւնը:

Ասիկա ինքնաբերաբար առիթ կու տայ մեր միջեւ բաղդատական կատարելու: Բայց հայը այդպէս չէ եղած, մենք ալ հարիւր տարիներ առաջ եկած եւ հաստատուած ենք լատինական այս երկիրը, բայց կայ տակաւին ինքնութեան զօրաւոր տրոփիւնը: Եթէ ոչ այդքան լեզուին, բայց մշակոյթին եւ անոր արժէքին առումով կայ մնայուն ճիգը այդ արժէքներուն վրայ հիմնելու հայկական կեանքը, եւ առիկա մինչեւ այսօր տակաւին կը շարունակուի:

Էլենա Աշճեանը տնօրէնն է «Մարի Մանուկեան» դպրոցին: Ան այս երեւոյթը ներկայացուց շատ ակելի քննական եւ առարկայական մօտեցումով: «Հայերէնը որպէս երկրորդ լեզու պէտք է սորվեցնել հայ նոր սերունդին, որովհետեւ հայերէնը իրենց համար մայրենի լեզու չէ»:

Ուստի պէտք է համոզուի՞լ եւ ընդունի՞լ «երկու չարեաց փոքրագոյնը», այդպիսով գէթ զարկ տալով մայրենիին՝ որպէս «երկրորդ» լեզու... Կիրակի երեկոյեան տեղական ակետարանական եկեղեցւոյ մէջ պաշտամունքին մաս կը կազմեմ: Կը քարոզեմ անգլերէն, որ կը թարգմանուի տեղւոյն վրայ՝ սպաներէնի: Խօսեցայ հայութեան եւ միջինարեւելեան տարածաշրջանին մէջ քրիստոնեայ ներկայութեան մասին: Եկեղեցւոյ մեծ սրահը լեցուն էր հոծ բազմութեամբ մը:

Պաշտամունքէն ետք մօտեցաւ չափահաս անձ մը, փորձեց հասկցնել, թէ հայ է եւ մականունը՝ Ժամկոչեան: Հայերէն չէր խօսեր, բայց սրտին մէջ ունէր «հպարտութիւն» մը, զոր կ'ուզէր բաժնեկցիլ ինծի հետ: Եւ թարգմանողի մը օգնութեամբ ան ըսաւ. «Տղաս Հայաստան գնաց եւ հիմա հոն կ'ապրի»: Եւ այս հայուն հպարտութիւնն է՝ ինքնութեան, մշակոյթին եւ հայրենիքին վերաբերող, երբ նոյնիսկ լեզուն կը նահանջէ եւ ստիպուած է մայրենին սորվիլ որպէս «երկրորդ լեզու»:

Բայց, այո՛, ասիկա հայուն հպարտութիւնն է: Եթէ իտալացին հարիւր տարի ետք կորսնցուց իր այս ազգային հպարտութիւնը, բայց հայը տակաւին կը պահէ զայն, այդ ալ հարիւր տարիներ ետք: Եթէ հայը հարիւր տարիներ «սեղմեց» ու «ամփոփեց» իր այս հպարտութիւնը «Հայկական փողոց»ին մէջ, բայց միշտ կառչած մնաց յոյսին: Այն յոյսին, որ «հայկական փողոց»ին մէջէն պիտի տեսնէ, բայց նաեւ հասնի «Նոր երկինք մը ու նոր

երկիր» Աստուածաշունչի հասկացողութեան (Յայտնութիւն Յովհաննու 21:1): Այս «Նոր երկինք ու երկրի» տեսլականին համար ու անոր հետ հայր հարիւր տարիներէ ի վեր եւ մինչեւ այսօր տակաւին կը շարունակէ տընիլ, որպէսզի «յաղթէ», եւ որ իր «ամէն բաները ժառանգէ» (Յայտնութիւն Յովհաննու 21:7): Եւ այս «Ժառանգը» հայուն հպարտութիւնն է, որ

մինչեւ այսօր տակաւին կը պահէ իր «ջերմութիւնը» որպէս ապրող «արժէք» մէկ կողմէ հայրենի ու Հայաստանի պետականութեամբ, բայց նաեւ՝ անելիով: Այս անելին ալ «Հայկական փողոց»ներն են՝ Պուլենոս Այրեսի մէջ թէ այլուր, որովհետեւ այդ «փողոցին» մէջէն հայր միշտ յիշեց իր «Նոր երկիրը»՝ «Պատմական Հայաստանը», նաեւ, յիշելէն անդին, ան չդադրեցաւ զայն պահանջելէ: Եւ այս ալ յոյսին արգասիքն է. արդարեւ, հարիւր տարիներ ետք հայր նոյն այս յոյսին կառչելով՝ կը շարունակէ յիշել, բայց նաեւ՝ պահանջել: Այս յոյսը հայուն կը շնորհէ իր ազգային ինքնութեան եւ պահանջատիրութեան նկատմամբ հպարտութիւնը, որ երբեք չի մոռցուիր, այլ կը պահպանուի ընդմիշտ:

«Հայկական փողոց»՝ Պուլենոս Այրեսի մէջ թէ այլուր: «Փողոց» մը, որ հայուն կու տայ եւ պիտի շարունակէ տալ ապրելու կեանքը իր այս ինքնութեան եւ պահանջատիրութեան հպարտութեամբ:

Եւ այս հպարտութեամբ է, որ հայր իր «Հայկական փողոցը» պիտի հասցնէ հայկական «Նոր երկիր»:

